

Byaluren

Vikens Kultur- och Byaförening

Medlemstidning nr 13 2000

Olle och Oscar ramas in på sidan 14-15

Vikens Kultur- och Byaförening

Box 108, 260 40 VIKEN - www.viken.cc - Postgiro 68 79 01 - 9

Britt Thulin, ordförande	Björkvägen 8	tel 23 81 92
Stig Ewaldson, sekr.	Ekstubbevägen 13	tel 23 63 52
Ute Jitén, kassör	Täppevägen 39	tel 23 72 73

Stiftelser:

Paul Jönska Gården: Märta Braun, ordförande	tel 23 61 21
Sjöfartsmuséet: Brita Malmberg, ordförande	tel 23 77 66
Sophiamöllan: Bengt Brenå, ordförande	tel 23 73 54

Rumsförmedling:

Ann-Lie Persson Kvistgränd 12 tel 23 82 00

Stöd Vikens Kultur- och Byaförening genom medlemskap: 100 kr per år och familj insättes på föreningens postgiro 68 79 01-9

Nya boulebanan

Höganäs Kommun (Dagmar Forsberg och Kaj Ling) ordnade föredömligt snabbt fram en hyfsad alternativboulebanan söder om UP Livs sedan den ytgenerösa boulebanan inom Bäckaskoleområdet försvann. Öppen för alla.

Byaluren: Bovetevägen 14 260 40 VIKEN Tel 042-23 81 91
Redaktion: Stig Ewaldson, Sven Lundberg (ansv. utg.) och Britt Thulin
Tryckeri: Ljungbergs Tryckeri AB Box 100 264 22 KLIPPAN

“Valborg” 2000

Artusendets första vårbrasa med tal till våren av Bergsingenjör Nils Cederblad och skönsång av kyrkokör med Jan Olof Rydström som dirigent.

Café Tallungen

Kiosken vid Tallungen

Hur många visste att det funnits ett café vid Tallungen? Anna-May Hultfeldts berättelse ger oss en doft av trettioalet. Läsaren måste dock tänka bort dagens sträckning av väg 111. Den "stora" vägen gick in via Niagaravägen rätt igenom gamla byn (den nya fanns ju inte då). Precis vid dagens lilla parkering i svängen fanns kiosken och 75 meter söder om nuvarande villa (den första när man svängt in till gamla Viken) mellan väg och strand låg caféet inbäddad i grönska och träd som försvunnit. Såja, nu kan ni njuta av Anna-Mays berättarkonst:

"Sommaren 1932 arrenderade min moster Vera Nilsson den vackra gröna tallungen söder om Viken tillhörande Hjälmskults Kungsgårds strandmark. Vera var servitris och tyckte att platsen skulle passa bra till sommarcafé. Det byggdes med hjälp av min far, Oskar Olsson.

Café Tallungen blev snabbt ett populärt ställe, där folk från när och fjärran stannade och drack kaffe. Hembakat bröd hörde till. En kaffe med bröd kostade 60 öre. Närmast huset stod bord och stolar i naturliga bersåer. Efter två år sålde moster Vera caféet till mina föräldrar och jag fick hjälpa till med serveringen från nio års ålder.

Det var härliga somrar på den tiden -30-talet- före andra världskriget. Vi hade inte bara kaffegäster. Även campare kom ut och slog upp sina tält, sen gick de till Möllers och köpte en halmbale för 50 öre.

Luftmadrassen var ännu ej uppfunnen. Till plåtshyran 1 kr per natt hörde att tältplatsen skulle städas efteråt. Många smet från sitt skräp och då fick vi själva räfsa ihop halmen. Hela familjen hjälptes åt. Skräpet samlades vid stranden för att eldas upp vid lämplig väderlek. Till helgerna bakades två sorters småbröd, vetebröd och sockerkaka. Det var på den tiden man skilde på gulor och vitor, som vispades för sig. Det var mitt jobb. Elvisp fanns inte. Vi hade förresten varken elektriskt ljus eller telefon. Det gick bra med fotogenlampor.

Moster Vera i h vid caféet

Anna-May i v serverar

Brödet gräddades i en hederlig gammal vedspis. Mjolk, grädde, glass m m förvarades i ett högt isskåp. Isen kom mejeristen Jens Hansen ut med varannan dag. Och glassbilen hade is med sig till glasslådan, när chauffören fyllde på glasspinnarna, som kostade femton öre med choklad och tio öre utan.

Bestäm Eder utflykt till

Café Tallungen Viken

Drick Edert kaffe med gott hembakat bröd vid badstranden och njut av den vackra naturen. Förstklassig uteservering.

Konfektyrer och Cigaretter.

När sommarsäsongen började vid pingst, kom de första gästerna: zigenarfamiljen Taikon som sedan bodde i sitt tält på andra sidan vägen hela sommaren. Vad denna familj levde på vet jag inte. Frun, Maria, ville gärna spå folk. Pappa Karoli satt mest i backen. Han var rätt korpulent och verkade betydligt äldre än hustrun som väl kunde vara ca 45 år. Äldsta dottern Katarina var ibland borta en tid och hade något arbete. Hennes lille gosse hette Walentin. Han hade nog ingen zigenarpappa, ty han var alldeles ljushårig och krullig något modern försökte motverka genom att smörja in gossen med svart skokräm. Katarinas äldste bror hette Oskar. Han hade en fru som han inte kom överens med så hennes familj hämtade hem henne. Sofia var tredje barn i familjen. Axel och Peter var väl 12-15 år och så lilla syster Singoalla som bara var fem år (1938).

Till midsommar kläddes majstången.

Den reste sig högt över de låga tallarna vid serveringen och syntes ända till Viken. På midsommardagen fortsatte dansen. Musiken skötte några campare med dragspel. Även vikenspelmannen Zandor hälsade på och drog en låt. Vi hade ett bord lite för sig själv där vi satte lite udda gäster: luffarbordet. Luffarna kom nämligen också på besök: såsom gubben som sålde tvålar och kvinnan som kursade hemvävda smådukar och dammtrasor. Jag minns särskilt en årligen återkommande gäst. Han hade varit lantarbetare. Nu bodde han på ålderdomshem på vintern. På sommaren hade han sin frihet att vandra

omkring. Var det riktigt varmt, kavlade han upp byxbenen, gick ut i vattnet till knäna och stod så en lång stund. Sedan kom han upp till oss och beställde en stor kopp efter "badet".

Campare, Spelman Zandor och Anna-May

En sommar hade vi särskilt många zigenare. Den "nya" familjen hette Jacobsen och bestod av många duktiga musiker som kunde spela upp till dans. En kväll hade mor och jag varit på konsert i kyrkan och lyssnat på sångaren Augustin Kock. När vi kom tillbaka till Talldungen, fann vi får i full färd att servera kaffe åt Jacobsens, som fyllde hela vårt lilla kök.

Så kom kriget 1939. Camparna som ännu låg kvar, samlades hos oss och läste löpsedlarna - vi sålde tidningar också - och inkallelserna kom; man fick skynda hem. Slut på en härlig period.

Militären förlades till stugan. Ransoneringarna började. Endast kiosken vid stora vägen var öppen. Där sålde vi glass och godis 1940-41. Efter 1941 hade vi ingen verksamhet kvar i Talldungen. Huset var uthyrt ett par år efter kriget. Huset stod kvar tills arrendet gick ut 1950. Då rev vi en del och flyttade hem en del, som såldes så småningom. Brunnen fick fyllas igen - med skorstenen. Nu återstår endast minnen och en del av husgrunden, där jag brukar ställa mig och komma ihåg hur det var en gång när jag var mycket ung."

Anna-May Hultfeldt

HYGSELOVSTYCKE

Undertecknad medgiver härmed tillstånd till *Brita Yara Malmberg* och *Evert Rexnar* att få till kaffeserveringsplats under innevarande sommar använda en till Hjälmshults kungsgård i Allerums socken tillhörig ärendemål, belägen vid Vikens samhälls, från den 1 maj till och med den 30 september 1932 mot en ersättning av *fyrtio* kronor för hela tiden, som i förskott erläggas den första i varje månad med *10* kronor.

Präken *Hjalmar Jönsson* förbinds sig ansevärd därifrån att lägenheten med därtill hörande plantering utsatt hanteras och väl vårdas, att på inga villkor växande träd skadas samt att iakttagas allt vad som erfordras för bevarande av sundhet, ordning och skick. Papper och oveskrilde får ej utkastas å socknen.

Hjälmshult gård pr Allerum den 13 april 1932.

Hjalmar Jönsson

Arrendet 1932 utfärdat av Hjälmshults Kungsgård i Allerums socken

Nationaldagen

Rektorn på Vikenskolan Mai-Lis Johansson höll engagerat tal om skolans roll på Nationaldagen och avslutade med följande dikt av Thorborg Thyselius:

Varför kom du aldrig till vernissagen i förra veckan?

Jag längtade så mycket efter att få gå ut i skogen och plocka de första blåsipporna.

Varför skolkade du från orkesterföreningens Beethovenkonsert?

Jag satt på brottrappan hela kvällen och hörde taltrasten spela.

Varför ringde du återbud till damlunchen hos borgmästarinnan?

Jag fick en kär gäst. Röd-stjärten kom just den dagen.

Varför lämnade du återbud till Franska Klubbens vårbal?

För att skymningen var så blå och påskliljorna nyss slagit ut.

Varför var du inte med på Minervas årsmöte och hörde Professor Persson föreläsa om konst och natur?

Det var fullmåne den kvällen.

Varför gick du åtminstone inte på teatermatinéen i går när Stockholmsgruppen gav *Drottningens juvelsmycke*?

Jag hade inte tid. Jag låg i gräset och såg hur molnen drog för vinden.

Men människa - vad gör du egentligen på din lediga tid?

Jag lever!

Majken Malmsten och Evert Rexnar har avtackats av ordföranden Brita Malmberg för lång o trogen tjänst i styrelsen för Sjöfartsmuséet med lagerkrans, diplom och hedersledamotskap.

Viken Weekend

På Viken Weekend den 5/8 kunde man finna många ståndaktiga personer. VKB hade två kvalitetslotterier som inbringade 4000 kr. Och förstås stora lotteriet som gav mer - allt till Vikens fromma.

Tavelauktionen gav 15.800 kr

VKB:s kassör Ute Jitén räknar pengar - som vanligt

Fritiden

Den 10 juni 2000 var det dags att inviga systererna Svenssons efterlängta brygga i Viken. Efter fjolårets härliga badsommars, då Lisas brygga flitigt utnyttjades, glädde sig alla att få ännu en brygga längre norrut, som underlättade för gammal och ung att ta sig över den steniga stranden ner till havet på lina bräder och dessutom med ett räcke att hålla sig i. Fritiden står det på bryggans mässingsskylt och en och annan undrar kanske över namnet.

Som en spjutspets mot nordväst med Prästavägen på ena sidan och 111an på

andra ligger ett vitt, välskött sommarhus, som flyttades till Viken efter att 1936 ha vunnit en inredningstävling i Ystad. 1943 hyrde fyra syskon Svensson det för första gången, köpte det sedan 1944 och döpte det till Fritiden. Fritiden blev ett viktigt andningshål för de hårt arbetande syskonen, som drev charkuteri och två affärer i Helsingborg. När arbetet var slut för dagen cyklade alla ut till Viken och Fritiden. På morgnarna bar det in till stan igen under

sommarhalvåret. Bussresor blev det ibland och då stannade bussen utanför Fritiden om någon av syskonen var med. Gästfriheten var stor och vänner och bekanta vallfärdade till Fritiden. De långa arbetsdagarna gjorde att det mest var på helgerna som syskonen själva kunde utnyttja Fritiden och på semestern som då var 14 dar.

Syskonskaran med Tore i spetsen beslöt att stänga rörelsen i 14 dar och hänvisade i vänliga ordalag sina kunder att under tiden handla hos konkurrenterna och sedan få den personliga service man var van vid resten av sommaren, istället för att behöva uppleva semestervikarier för de 4 syskonen i 8 veckor. Man ska komma ihåg att all affärsverksamhet sköttes över disk på den tiden och att förhållandet affärsinnehavare och kund blev mycket personligt även om titlarna var legio. Enligt Marta Svensson var de de första som införde semesterstängt. Vad hände? Jo, efter semestern fick man inte bara tillbaka sina egna kunder utan också nya, eftersom djungeltelegrafan gått att man hos dem fick extra bra varor och trevlig och kunnig betjäning.

En moster från Amerika kom på besök i slutet av 40-talet. Hon inspekterade affärsrörelsen och de olika urymmena bakom affärslokalerna med betänksam min. När så syskonen frågade om hon också ville se var de bodde och sedan följa med ut till sommarstugan blev hon idel solsken. Hon hade trott att de bodde i lagerutrymmena i affärsfastigheten! - Allteftersom åren gick och tiderna ändrades blev minutaffärerna mindre lönsamma och lades ner. Partihandeln behölls och många år de charkuterivaror som sålts till andra affärer runt om i landet innan rörelsen lades

ner 1981 efter det att kommunen köpt upp hela kvarteret vid övre Furutorpsgatan, där huvudverksamheten alltid legat sedan fadern Robert Svensson startade företaget 1905.

Trots resor till USA, där släkt finns, och till andra länder, har syskonen varit Viken och Fritiden trogna i 58 år. Tore och Greta med flyg- och golfintresse, Bojan med sejour i Stockholm och konstnärlig ådra, Marta som arbetade på Eolbolaget och satsade sin inkomst i familjeföretaget - alla har de samsats om Fritiden, som en gång införskaffades under brinnande krig och knappa ekonomiska omständigheter, eftersom de samtidigt satsade på att utvidga familjeföretaget. Tro heller inte att systrarna sitter sysslolösa i sitt sommarhus mellan doppen från bryggan. Nej, varje lördag hjälper de till på Tassebo och umgänget är livligt inte minst med gamla anställda, som var 13 som mest. Som anställd charkuterist blev man bjuden på frukost och middag av Greta och fick också möjlighet att sova middag en stund i de övre regionerna i affärsfastigheten. Fack och arbetsgivarförening var inget man brydde sig om. Det gick bra att ge avtalsenliga löner ändå. Det gick också bra för Svenssons och de kunde unna sig nya sängar och en bil i nämnd ordning. Hårt arbete, ärlighet, sparsamhet och små utgifter är deras recept för framgång.

Tore finns inte längre i livet, men var överens med systrarna att gynna Vikenborna på något sätt och vad kunde vara lämpligare och till mera glädje än

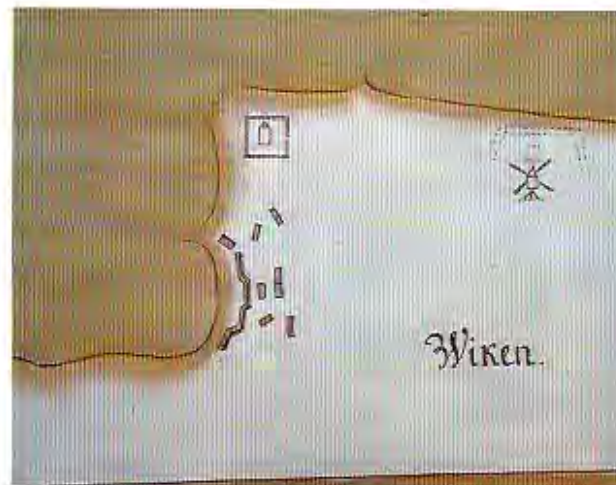
Bryggan invigs

att göra vår badstrand tillgängligare och mera badvänlig med en ny brygga. Tråkigt nog spelade inte vädrets makter denna sommar med i den generösa satsningen, men alla som vågat sig i vattnet har välsignat bryggan, som dessutom kommer att få en förlängning eftersom stormarna i vintras ändrat strandlinjen.

Systrarna Svensson och vi andra ser framemot nya badsomrar från Fritidens brygga i Viken! / Britt Thulin

1724 års karta över Viken

De flesta har väl hört talas om Cöpingers gamla karta, som ofta fått gälla som Vikens äldsta topografiska karta. Gammal är den eftersom den tillkom redan 1737. Dessutom är den detaljerad och visar såväl de bebodda husen i byn som de tomtindelningar som då rådde och som till stor del än råder i byns äldsta delar.

Men det finns faktiskt en karta som är något äldre, vilken dock är betydligt mer skissartad. Den tillkom 1724 på uppdrag av Fortifikationskommissionen sedan denna ålagts se över det skånska kustförsvaret. Hotet från den danska sidan kändes tydligen ännu som en realitet. De tänkta försvarsanläggningarna i Viken kom aldrig helt till stånd så som de t ex gjorde på Råå och i Mölle. . Eftersom jag själv sysslar en del med Vikens möllor tycker jag det är intressant att se den gamla "Stabbamöllan" inritad ut på fäladen norr om byn. / Stig Ewaldson

Bäckaskolan

Rivs det för att få luft och ljus?
Nej här planeras alltför många hus.
Är inte det förskräckligt ???

Veteraner från Danmark

Tor Lange pekar ut Vikens batteri för veteranerna

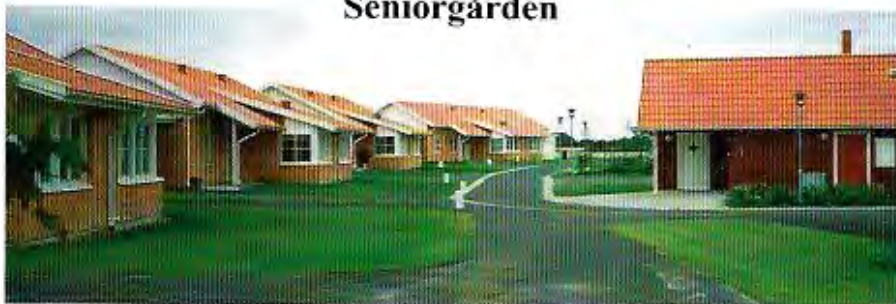
Den kyliga och rätt blåsiga förmiddagen Kristi Himmelsfärdsdag förädrades Viken ett besök av ett 30-tal danska gentlemän. Det var "veteraner" från andra världskriget som lagt upp en tredagars exkursion i Skåne för att bese platser som då hade

militär betydelse. Viken tillhörde dem. Här föredrogs bland annat det famösa Ubåtsnätet, som sträckte sig från den danska sidan ner till området vid Tallungen söder om byn. Nätet hade lagts ut strax efter ockupationen av Danmark våren 1940 - hela stycket och med Sveriges goda minne - av tyskarna. De tilläts senare också reparera nätet ända in på "vår sida".

Sedan herrarna förevisats värn 740 på Strandlyckevägen fortsatte de till Beredskapsmuseet vid Djuramåsa där de förplägades med ärtsoppa som sköljdes ned med medhavda drycker - dansk öl samt Gammeldansk.

/ Stig Ewaldson

Seniorgården

I kvarter Hagelyckan (bakom lokalföreningen) har 22 markplanslägenheter byggts färdiga för inflyttning i höst. Området är planerat för äldreboende eller 55+ med lättsköta ytor både inne och ute. Huset ovan i h är samlingslokal och gäststuga.

Badhytterna

Att väder och vind inte alltid behandlar kusten vid Viken med silkesvantar har vi ofta fått erfara. Som soldater i första linjen står våra badhytter längs stranden och får ta emot den anfallande saltvinden. 22 av hyttorna tillhör VKB och de flesta av dem har med tiden fått ett rätt slitet yttre. De har inventerats under det gångna året och nu är de sämsta reparerade. Upprustningen sker efterhand och i sommar har fem badhytter åtgärdats. De är traditionellt vackert

gulmålade och är nu väl förankrade. VKB räknar med lång livslängd. På detta sätt hoppas vi kunna rädda vår vackra och värdefulla strandmiljö för framtiden. (Se även bildcollage sid 16!).

Stig Ewaldson

"Konsult" Tycho Sundin

"Byggare" Mats Kereby

Nytt bland fallfärdigt

"Hyresgäst" Per Berggren tar emot nyckeln av VKB:s Cewe

Förgylla tillvaron

I östra delen av det väl underhållna vita huset på Möllevägen i kanten av Gröna Torg jobbar två män allt vad de förmår för att deras kunder skall få lite guldkant på tillvaron: Olle Jönsson med sonen Oscar.

Från gaveln träder man in i ett pryddigt rum med vackra ramar, ornamenterade speglar och färdiga tavlor för att sedan komma in i verksamhetens kärna ett arbetsrum med ett väl tilltaget arbetsbord som dominerande inslag. "Verkstad" föredrar Olle att kalla lokalen framför det förnämare epitetet ateljé. Här finns allt som behövs (rammaskin, spikmaskin etc) för att tillverka ramar av alla de slag. I dag gillar kunderna mestadels släta ramar men Olle kan ta fram en rad olika mallar med fantasifulla mönster som ger tavlan ett pampigare utseende. Och än i dag tycker väl många att en spegel ser flottare ut med rikliga ornament kring spegelytan.

Det är inte guld allt som glimmar. Men skall ramen vara riktigt fin så är det 23,75 karat äkta bladguld som gäller. En komplicerad process vidtar med tolv (!) grundstrykningar av animaliskt lim och krita. Därefter läggs ett polyment av röd boluslera som först rives och blötlägges med äggvitelim som bindemedel. Det en my tunn bladguldet ligger behändigt förpackat ett och ett att läggas på ramen och bearbetas medelst en bågformad agatsten i en patinering där det röda framträder svagt igenom guldet. Schattering med stålull och trassel fullbordar mästerverket. Det handlar således om en hantverksprocess som fordrar gedigen kunskap, säker hand och ömsint tålmod.

Och var lär man sig det? För Olles del började det med att han gick i lära hos en förgyllare i Malmö 1955 för att förbereda sig för ett övertagande av faderns ramaffär på Södergatan i Helsingborg 1960. Tio år senare revs huset och Olle flyttade verkstad och försäljning till sitt då ganska nybyggda hem på Sandgatan i Viken. Men 1985 köpte Robert Tillberg och Olle nämnda fastighet vid Gröna Torg för att idka skeppsdesign i den ena ändan och ramverkstad i den andra ändan av huset. Med tiden har Olle Jönsson förvärvat ett gott

rykte som en skicklig hantverkare och har fått en rad specialuppdrag som t ex att förgylla serbortodoxa malmökyrkans väldiga kors (t h). Förgyllning av kororgeln i Kalmar domkyrka är ett annat trevligt uppdrag 1998. Ett kommande projekt är förgyllningen av ett enormt altarskåp i Växjö domkyrka i samarbete med den kände glaskonstnären Bertil Vallien.

Oscar

Eftersom uppdragen är för mycket för en person har Olle fått en spännande medarbetare i sonen Oscar som gått i lära hos en förgyllare och restaurator i Stockholm 1999 och lärt sig en hel del i yrket som även pappa Olle fått ökade kunskaper om. Trots sina 27 unga år har Oscar hunnit se sig om ordentligt i världen. Han stack till sjöss som tonåring och efter lumpen som motorman på isbrytaren Oden, prövade Oscar diverse jobb inom restaurangbranschen både hemma, i Österrike och i Grekland. Efter en sväng om till Mongoliet, Kina, Thailand m fl länder

åkte Oscar med tre kompisar i några månader genom östra delen av Afrika från Jordanien-Egypten i norr till Sydafrika i söder. Sammanlagt blev det mer än 2.000 mil skickligt och dramatiskt dokumenterat i bild och dagbok på www.overlander.nu. När nu Oscar sett sig om i världen är det kanske så att han tycker Nordvästskåne är den bästa av världar och beslutar sig för ta ta över när Olle bestämmer sig för att leva livet som glad pensionär.

Vi i Kultur- och Byaföreningen vill utnyttja tillfället att tacka Olle och Oscar för att de skänkt sex fina guld- resp silvverramar till de tavlor Gustav Arne förärat föreningen. Det är inte första gången Olle hjälper föreningen med gratis inramning för den goda sakens skull. / Sven L

Operation Badhytt

